

***Statenstuk* 2004-119**

Project Vrijwillige weidevogelbescherming

Voorgestelde behandeling:

- provinciale staten op 17 maart 2004
- fatale beslisdatum: n.v.t.

Voorgestelde status: **B-stuk**

Initiatiefvoorstel van de leden de heren H.R. Hornstra en Th.J. Wijbenga

Inleiding

Inleiding

Sinds 1995 wordt het project Vrijwillige weidevogelbescherming uitgevoerd. De hoofddoelstelling van dit project is gelegen in het: "verbeteren van de broedresultaten van de meer algemene weidevogelsoorten door verliezen als gevolg van agrarische activiteiten tot een minimum te beperken". De inzet is er altijd op gericht om de vrijwilligersgroepen te versterken en zelfstandig te laten draaien. Per 1 januari 2004 stelt de provincie geen geld meer beschikbaar voor het project.

In de vergadering van de Statencommissie Milieu, Water en Groen van 12 januari 2004 is een voorstel tot initiatief van ondergetekenden positief ondersteund om toch het project Vrijwillige weidevogelbescherming met een extra financiering nog vier jaar voort te zetten. Dit initiatief is onderstaand uitgewerkt.

Effecten van het beleid van de afgelopen jaren

De omvang van vrijwillige weidevogelbescherming in Drenthe is gestegen tot circa 350 agrariërs, 700 vrijwilligers en 26.000 ha. Werving, jaarlijks terugkerende scholing en begeleiding in het veld blijven echter van belang voor het op peil houden van het aantal vrijwilligers en voor het op peil houden van de kwaliteit van het werk.

Jaarlijks wordt 30%-60% van de weidevogellegfels blootgesteld aan agrarische activiteiten. Dankzij de vrijwilligers en de agrariërs worden vrijwel al deze legfels beschermd. Van deze beschermde legfels is uiteindelijk 55%-70% succesvol. Onderzoek van de vereniging Samenwerkende Organisaties voor Veldornithologisch Onderzoek in Nederland (*Sovon*) heeft aangetoond dat met nestbescherming twee maal zoveel eieren uitkomen dan zonder.

Predatie door de vos

In de statencommissievergadering van 12 januari 2004 is predatie door de vos door diverse fracties ingebracht. Het is goed om daar wat dieper op in te gaan. Wij stellen voor om de doelstelling van het weidevogelproject onveranderd te laten. Want juist dat is de basis waarop de participanten zich in het project kunnen vinden. Andere ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op de weidevogelstand zullen in andere kaders moeten worden opgepakt. De met name genoemde vos kan onderwerp van discussie zijn in de onlangs opgerichte faunabeheereenheid (FBE). De mogelijke schade door predatie of de eventuele gevolgen voor weidevogels kunnen heel goed door de FBE worden beoordeeld. Wij hebben daar alle vertrouwen in.

Advies

1. Het project Vrijwillige weidevogelbescherming financieel blijven ondersteunen in de periode 2004-2007.
2. Landschapsbeheer Drenthe belasten met de uitvoering van het project onder de volgende voorwaarden.
 - a. De verbreding naar andere diersoorten te stimuleren van 10% in 2004 naar circa 40% in 2007.
 - b. Het instellen van een nieuwe Klankbordgroep waarin ook de verbreding wordt meegenomen.
 - c. Jaarlijkse rapportage, nadere uitwerking in een prestatieafspraken met Landschapsbeheer Drenthe.

Meetbaar/Beoogd beleidseffect

- Op peil houden/toename aantal vrijwilligersgroepen.
- Kennis van de vrijwilligers vergroten.
- Op peil houden/vergroten aantal "beschermde" bedrijven/hectares.

Argumenten

- 1.1. *Vrijwillige weidevogelbescherming is een belangrijk instrument voor het behoud van de weidevogels in het "witte gebied".*
 - 1.2. *Vrijwillige weidevogelbescherming is een instrument dat grootschalig en met relatief geringe kosten kan worden ingezet.*
 - 1.3. *Vrijwillige weidevogelbescherming levert een bijdrage aan de relatie tussen boer en burger.*
 - 1.4. *Indien de provincie geen financiële steun meer biedt, dreigt er een eind te komen aan het vrijwillig weidevogelbeheer.*

Werving, jaarlijks terugkerende scholing en begeleiding in het veld blijven van belang voor het op peil houden van het aantal vrijwilligers en voor het op peil houden van de kwaliteit van het werk.
 - 1.5. *Indien er geen financiën meer beschikbaar komen, komt het op peil houden van de weidevogelpopulatie in het "witte" gebied onder druk te staan.*

Vrijwillige weidevogelbescherming draagt substantieel bij aan het broedresultaat van de weidevogels in het agrarisch gebied. Dit blijkt met name uit het onderzoek van Sovon Vogelonderzoek Nederland met betrekking tot de effectiviteit van vrijwillige weidevogelbescherming (Teunissen 1999): met nestbescherming komen twee maal zoveel eieren uit dan zonder.
- 2.1. *Het is van belang dat een professionele organisatie het project uitvoert.*

Landschapsbeheer Drenthe heeft reeds tien jaar lang geïnvesteerd in het opbouwen van een groot netwerk vrijwilligers, die werk doen in het buitengebied dat zonder hen niet uitgevoerd wordt of onbetaalbaar wordt. Indien de provincie het project financieel blijft ondersteunen, is Landschapsbeheer Drenthe de aangewezen instantie om het project uit te laten voeren.
 - 2.2. *Landschapsbeheer Drenthe vervult de één-loketfunctie.*

Hiermee wordt beoogd te voorkomen dat elke groep apart de provincie belt met vragen, adviezen en problemen. Landschapsbeheer Drenthe verzamelt en bundelt de vragen en suggesties van lokale groepen en overlegt hierover indien nodig met de provincie. Tevens fungeert Landschapsbeheer Drenthe als provinciaal aanspreekpunt voor particulieren, boeren, organisaties en pers. Op deze wijze weet men altijd wie te bellen om meer te weten te komen over vrijwillige weidevogelbescherming.

2.3. *Verbreiding naar andere diersoorten moet gestimuleerd worden.*

Het bestaande netwerk van weidevogelgroepen kan tevens een bijdrage leveren aan de bescherming van andere diersoorten in het agrarisch gebied. Een deel van de groepen is reeds actief met een breder palet aan soorten. Diverse groepen als Kerkuilenwerkgroep en Steenuilenwerkgroep werken ook nauw samen met boeren of Agrarische natuurverenigingen. Het verder stimuleren en uitbouwen daarvan is een goede zaak. Omdat het weidevogelproject eindig is, zien wij graag dat de inzet voor specifieke activiteiten opgevoerd wordt van 10% in 2004 naar circa 40% in 2007.

2.4. *Het is van groot belang dat er een afstemming van activiteiten plaatsvindt.*

De huidige Klankbordgroep functioneert niet meer en is niet meer in tact. Het is een randvoorwaarde dat er weer een goed functionerende Klankbordgroep wordt ingesteld met daarin ook mogelijk nieuwe participanten. De organisatie daarvan is een zaak van Landschapsbeheer Drenthe zelf.

Uitvoering

Tijdsplanning

Periode 2004-2007.

Financiën

Totale kosten	€	106.972,-- (voor een periode van vier jaar)
Externe kosten	€	
Kosten voor de provincie	€	106.972,-- (voor een periode van vier jaar)
Uit het budget: Onvoorzien		

Monitoring en evaluatie

Extern betrokkenen

Landschapsbeheer Drenthe; indien het voorstel gehonoreerd wordt, wordt Landschapsbeheer Drenthe onder een aantal voorwaarden belast met de uitvoering.

Communicatie

Door middel van een brief wordt Landschapsbeheer Drenthe op de hoogte gesteld. Via een persbericht wordt dit statenbesluit publiek gemaakt.

Bijlagen

1. Nota van de heer Hornstra ten behoeve van de Statencommissie Milieu, Water en Groen d.d. 12 januari 2004.
2. Nota Weidevogels; hoe verder met vrijwillige weidevogelbescherming in Drenthe? van Landschapsbeheer Drenthe.

Ter inzage in de leeskamer

N.v.t.

Assen, 3 februari 2004
Kenmerk: 2004002284

De leden van provinciale staten, de heren H.R. Hornstra en Th.J. Wijbenga.

gm/coll.

Op diverse manieren wordt in het provinciaal beleid rekening gehouden met weidevogels. Bijvoorbeeld:

- planologie. In het Provinciaal omgevingsplan (POP) staan op kaart 7 (Ecologische structuur) gebieden van belang voor weidevogels aangegeven. Bij de toetsing van allerlei plannen kunnen deze kaarten meegewogen worden. Dat gebeurt in de praktijk vooral bij bestemmingsplannen;
- waterhuishouding. In het POP worden met de functies gebieden aangegeven van belang voor de waterhuishouding. De waterhuishouding is vooral van belang voor de kritische soorten, zoals watersnip, tureluur en grutto. Vaak spelen ontwikkelingen in het landelijk gebied een rol in relatie met het voorgaande punt;
- natuurbeleid. Weidevogels zijn onderdeel van levensgemeenschappen van het (ouderwetse) cultuurlandschap. Sommige soorten zijn uitgestorven, andere vinden wij alleen nog in reservaten. Vanuit het soortenbeleid kunnen zij als soortgroep benaderd worden. In het gebiedsbeleid kennen wij de volgende onderverdeling. Reservaatsgebieden: waterhuishouding en inrichting afgestemd op natuur; beheersgebieden: met weidevogel doelstelling. Boeren kunnen hier een beheersovereenkomst afsluiten; ruime jas-weidevogels: een specifieke vorm van beheersgebied voor weidevogels; vrijwillige weidevogelbescherming: de inzet wordt vooral gepleegd in het "witte" gebied;
- vogelrichtlijngebieden, Flora- en Faunawet. In dit kader worden soorten en leefgebieden beschermd, of dient de bescherming een doorwerking te krijgen in het overige beleid. Ook de rol van sommige predatoren kunnen in dit kader beschouwd worden (Vos);
- kennis. Een weidevogelmeetnet is gestart om zicht te krijgen in de ontwikkelingen van de weidevogelstand in het landelijk gebied.

De inzet op allerlei gebied wordt regelmatig geëvalueerd. Daarvoor worden eigen gegevens van de provincie (weidevogelmeetnet) alsook gegevens van derden gebruikt. Bij de actualisatie van het Integraal Gebiedsplan Drenthe zijn zowel nieuwe gebieden begrensd, als nieuwe initiatieven beloond (weidevogelcollectieven), maar ook gebieden opgeheven. Ook in het kader van POP II zijn de gebieden van betekenis voor weidevogels gescreend en is kaart 7 op onderdelen aangepast.

Provinciale staten van Drenthe;

gelezen het voorstel van de leden de heren H.R. Hornstra en Th.J. Wijbenga van 27 februari 2004, kenmerk 2004002284;

BESLUITEN:

- I. het project Vrijwillige weidevogelbescherming financieel te blijven ondersteunen in de periode 2004-2007;
- II. voor dit project € 106.972,-- beschikbaar te stellen uit de post Onvoorzien;
- III. Landschapsbeheer Drenthe onder de volgende voorwaarden te belasten met de uitvoering van het project.
 - a. De verbreding naar andere diersoorten te stimuleren van 10% in 2004 naar circa 40% in 2007.
 - b. Het instellen van een nieuwe Klankbordgroep waarin ook de verbreding wordt meegenomen.
 - c. Jaarlijkse rapportage, nadere uitwerking in een prestatieafspraken gemaakt met Landschapsbeheer Drenthe.

Assen, 17 maart 2004

Provinciale staten voornoemd,

, griffier

, voorzitter

gm/coll.

Weidevogels

Hoe verder met vrijwillige weidevogelbescherming in Drenthe?

1. Inleiding

Nederland is voor een aantal soorten weidevogels heel belangrijk. Dat geldt met name voor de Grutto waarvan 50% van de Europese populatie in Nederland broedt. De aanwezigheid van weidevogels levert ook een belangrijke bijdrage aan de biodiversiteit in het cultuurlandschap en wordt door een breed publiek gewaardeerd. Weidevogels stonden (en staan nog steeds) onder druk. Door aanleg van infrastructuur, bedrijventerreinen en productiebos verdwijnen broedgebieden of raken sterk versnipperd. De intensivering en rationalisering in de landbouw raken de weidevogels in overgebleven weidevogelgebieden nog verder in de verdrukking doordat veel legsels verloren gaan/kunnen gaan als gevolg van agrarische activiteiten.

Door landbouwkundige ontwikkelingen (met name vroeg en massaal maaien) en rijksbeleid (verplichting emissiearm mest aanwenden) besloot de rijksoverheid in 1994 middels het project Weidevogels het instrument vrijwillige weidevogelbescherming te stimuleren. De algemene doelstelling luidde: 'het verbeteren van de broedresultaten van de meer algemene weidevogelsoorten door verliezen als gevolg van agrarische activiteiten tot een minimum te beperken'. Hierbij gaat het om de meer algemene weidevogelsoorten als Kievit, grutto, scholekster, wulp en tureluur.

Het plan van aanpak (1994 – 1998) benoemde twee belangrijke speerpunten:

- door voorlichting meer boeren bewust maken zij kunnen doen door eigen activiteiten of door het inschakelen van vrijwilligers
- uitbreiding realiseren van vrijwillige weidevogelbescherming tot circa 300.000 ha en 12.000 vrijwilligers. Dit laatste is vorm gegeven door het oprichten van een netwerk van lokale vrijwilligersgroepen die samenwerken met boeren bij het zoeken en beschermen van weidevogellegsels.

In 1998 is besloten om het project gedurende een tweede termijn van vijf jaar voort te zetten omdat het opgerichte netwerk nog onvoldoende zekerheid bood ten aanzien van zelfstandigheid en continuïteit.

In de eerste drie jaren van het project hebben alle provincies aangehaakt bij dit project. Drenthe deed dat in 1995

Ook Drenthe heeft namelijk enkele zeer waardevolle gebieden met veel Grutto's, maar ook in veel andere gebieden met hoge aantallen van soorten zoals Kievit en Scholekster. Daarom zijn weidevogels ook in Drenthe een belangrijke soortgroep. De provincie heeft dit tijdig onderkend en heeft de belangrijke weidevogelgebieden vast laten leggen in het Provinciaal Omgevingsplan I en II. Alleen de inzet van reservaatbeheer en beheerovereenkomsten leek onvoldoende om weidevogels te behouden. Om die reden heeft de Provincie Drenthe in 1995 besloten om vrijwillige weidevogelbescherming te stimuleren. In samenwerking met het IVN-district Drenthe, Noordelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (NLTO), de Vereniging Drentse Boermarken (VDB), Koninklijke Nederlandsche Jagersvereniging (KNJV), de Werkgroep Avifauna Drenthe (WAD) en Vogelbescherming Nederland heeft dit instrument in Drenthe sindsdien duidelijk gestalte gekregen.

De onderhavige notitie geeft een beeld van de stand van zaken van het instrument vrijwillige weidevogelbescherming op dit moment. Landschapsbeheer Drenthe beschrijft in deze notitie tevens de diensten die zij de komende jaren aan de provincie kan leveren middels het in de afgelopen jaren opgerichte netwerk.

2. Stand van zaken

2.1 Omvang

Na 10 jaar stimuleren van vrijwillige weidevogelbescherming is een landsdekkend netwerk van circa 500 lokale vrijwilligersgroepen ontstaan, waarvan 33 in Drenthe. De omvang van vrijwillige weidevogelbescherming in Drenthe is in 2002 gestegen tot circa 350 boeren, 700 vrijwilligers en 26.000 ha (zie ook bijlage 1). Vrijwillige weidevogelbescherming is hiermee ook voor de provincie Drenthe een belangrijk instrument geworden voor het behoud van weidevogels.

De afgelopen jaren is er dankzij de financiële ondersteuning van onder andere de provincie een omvangrijk netwerk van lokale groepen en betrokken boeren neergezet. Er is wel nog steeds aandacht nodig voor de continuïteit omdat veel groepen pas enkele jaren bestaan. Zonder die aandacht is er risico op kapitaalvernietiging. Bovendien kunnen deze groepen dan niet of in onvoldoende mate worden betrokken bij het uitvoeren van andere taken die passen in het Provinciale beleid op het gebied van soortenbeheer. Uit de bijgesloten sterkte – zwakte analyse (bijlage 2) blijkt dat veel lokale weidevogelbeschermingsgroepen vinden dat zij op dit moment niet zonder ondersteuning kunnen.

2.2 Effectiviteit

In de beginjaren van het project is de effectiviteit van vrijwillige weidevogelbescherming vaak ter discussie gesteld. Boeren zouden niet voldoende opletten en beschermde nesten zouden toch verloren gaan door predatie. Dankzij het computerprogramma van Landschapsbeheer Nederland voor verwerking van gegevens van weidevogellegfels is duidelijk geworden dat beschermen niet alleen heel vaak nodig was, maar ook meestal leidde tot succesvol uitgekomen legfels. Jaarlijks wordt 30-60% van de weidevogellegfels blootgesteld aan agrarische activiteiten. Dankzij de inzet van vrijwilligers en agrariërs worden vrijwel al deze legfels beschermd. Van deze beschermde legfels is 55-70% uiteindelijk succesvol.

Onderzoek van SOVON Vogelonderzoek Nederland heeft met meerjarig onderzoek aangetoond dat door nestbescherming 2x zoveel eieren uitkomen dan zonder bescherming (Teunissen, 1999). Dat betekent dat dankzij nestbescherming een substantiële verbetering van het broedresultaat.

2.3. Conclusies

Op basis van de resultaten en ervaringen van de afgelopen jaren kunnen de volgende conclusies worden getrokken

- In Drenthe is dankzij de financiële ondersteuning van rijk en provincie in de afgelopen negen jaar een uitgebreid netwerk opgezet van lokale vrijwilligersgroepen die samenwerken met boeren bij het zoeken en waar nodig beschermen van weidevogellegfels.
- Vrijwillige weidevogelbescherming draagt substantieel bij aan het broedresultaat van weidevogels. Dit blijkt met name uit het onderzoek van SOVON Vogelonderzoek Nederland met betrekking tot de effectiviteit van vrijwillige weidevogelbescherming (Teunissen 1999): met nestbescherming komen 2 maal zoveel eieren uit dan zonder. De jaarverslagen van Landschapsbeheer Drenthe geven inzicht in omvang van de bescherming en uitkomstresultaat van gevonden legfels.
- Om het netwerk van lokale groepen in stand te houden en dus ook geen kapitaalvernietiging te plegen is het noodzakelijk om de coördinatie op peil te houden. De organisatorische ondersteuning kan naar een lager niveau, maar veel groepen zijn vanwege het geringe aantal jaren van bestaan nog niet echt zelfstandig en vragen ook de komende jaren nog om een, zij het beperkte, ondersteuning. Bovendien is het wenselijk in de toekomst meer aandacht aan jeugd en educatie te besteden.

- Om de negatieve trend in de populatieontwikkeling van weidevogels zoals de grutto echt te keren is meer nodig: met name het op gebiedsniveau afstemmen van de inzet van de verschillende instrumenten (reservaatbeheer, beheerovereenkomsten en nestbescherming).
- Vrijwillige weidevogelbescherming is een instrument dat grootschalig en met relatief geringe kosten kan worden ingezet en dat bovendien bijdraagt aan de relatie tussen boer en burger.
- Een aantal vrijwilligersgroepen houdt zich ook bezig met het beschermen van vogels op het boerenerf (o.a. plaatsen van Steen- en Kerkuilkasten, uitleggen nestvlotjes Zwarte Stern, aanleg oeverwaluwanden). Dit kan in de toekomst geleidelijk worden uitgebreid en draagt daarmee ook bij aan het Soortenbeleid van de provincie
- **DAAROM IS HET WENSELIJK VRIJWILLIGE WEIDVOGELBESCHERMING ALS INSTRUMENT IN DE BENEN TE HOUDEN.**

3. Hoe verder met vrijwillige weidevogelbescherming?

Tot nog toe is vrijwillige weidevogelbescherming bekeken en beoordeeld als een tijdelijk project. Nu vrijwillige weidevogelbescherming zijn waarde heeft bewezen, is het gerechtvaardigd het te zien als een blijvend beschikbaar instrument dat de overheid ten dienste staat in het kader van weidevogelbeheer. Landschapsbeheer Drenthe gaat er vanuit dat ook de provincie Drenthe de waarde van het instrument erkent. Wat kan Landschapsbeheer Drenthe de provincie Drenthe in het kader van vrijwillige weidevogelbescherming leveren als diensten? Dat zijn met name:

- monitoren van de omvang en effectiviteit van nestbescherming;
- invullen van de 1-loket functie tussen met name de 33 lokale groepen en de provincie;
- fungeren als provinciaal aanspreekpunt voor particulieren, organisaties en media;
- bijdragen aan de afstemming van de inzet van instrumenten voor weidevogelbeheer.

In het onderstaande wordt een beschrijving gegeven van de diensten en activiteiten die Landschapsbeheer Drenthe aan de provincie offreert. In het hiernavolgende hoofdstuk wordt dat omgezet in arbeid en kosten.

3.1 Monitoring

In het kader van vrijwillige weidevogelbescherming levert Landschapsbeheer Drenthe een overzicht van:

- de omvang van vrijwillige weidevogelbescherming in aantal hectares, bedrijven, vrijwilligers en gevonden legsels;
- de effectiviteit van vrijwillige weidevogelbescherming in aantal uitgekomen legsels en verloren gegane legsels met een uitsplitsing per verliesoorzaak.

Dit overzicht zal jaarlijks worden gepresenteerd in de vorm van een jaarverslag. Hierbij zal nauw worden samengewerkt met boeren (waar mogelijk vooral ook met agrarische natuurverenigingen die ook aan nestbescherming doen in het kader van Programma Beheer), met leden van Vanellus vanellus en met de overige in de praktijk actieve organisaties Zoals de Boermarken.

Om de gegevens van de lokale groepen te kunnen presenteren is het nodig om het huidige netwerk van vrijwilligersgroepen in stand te houden en de scholing in het gebruik van het computerprogramma voor het verwerken van gegevens op peil te houden.

Ondersteuning richting de vrijwilligersgroepen zal nodig zijn, maar extensief. Om de zelfstandigheid en continuïteit te bevorderen zal aandacht worden besteed aan het implementeren van de map "Verzelfstandiging vrijwilligersgroepen" die in 2003 is ontwikkeld door Landschapsbeheer Nederland. De hiervoor genoemde activiteiten vragen de nodige arbeid per jaar.

3.2 Loketfunctie

Landschapsbeheer Drenthe biedt aan om voor vrijwillige weidevogelbescherming in Drenthe de 1-loket functie te vervullen. Hiermee wordt beoogd te voorkomen dat elke groep apart de provincie belt met vragen, adviezen en problemen. Landschapsbeheer Drenthe verzamelt en bundelt de vragen en suggesties van lokale groepen en overlegt hierover met de provincie. Dit vraagt meestal weinig tijd per jaar, maar kan bij problemen zoals uitbraken van MKZ en Vogelpest onverwacht veel tijd vergen vanwege de noodzaak protocollen te kunnen afspreken en vrijwilligers daarvan goed op de hoogte te kunnen houden.

3.3. Provinciaal aanspreekpunt

Landschapsbeheer Drenthe biedt aan om tevens te fungeren als provinciaal aanspreekpunt voor particulieren, boeren, organisaties en pers. Op deze wijze weten burgers, organisaties en media altijd wie te bellen om meer te weten over vrijwillige weidevogelbescherming. Dit vraagt relatief weinig arbeid per jaar.

3.4 Afstemming beleidsinstrumenten

Om weidevogels te behouden is de inzet van meerdere beleidsinstrumenten noodzakelijk. Maar te komen tot een effectievere bescherming is afstemming van de inzet van deze instrumenten noodzakelijk. Deze afstemming zal provinciaal en lokaal moeten plaatsvinden. Het daarom wenselijk dat op provinciaal niveau een platform wordt opgericht waar ervaringen vanuit de gebieden in Drenthe worden besproken en bekeken hoe deze initiatieven te faciliteren en te begeleiden. Op lokaal niveau is overleg nodig tussen alle bij weidevogelbescherming betrokken partijen in de gebieden waar deze instrumenten naast elkaar worden ingezet. Landschapsbeheer Drenthe wil zich inzetten voor het tot stand komen van het lokale en provinciale overleg. Dit vraagt relatief veel arbeid per jaar.

3.5 Verbreding

Het bestaande netwerk van weidevogelgroepen kan tevens een bijdrage leveren aan de bescherming van andere diersoorten, maar ook plantsoorten in het agrarische gebied. Een deel van de groepen is reeds actief met een breder palet aan soorten dan alleen weidevogels. Deze verbreding kan in toekomst verder gestimuleerd worden. Soms kan dat met bestaande vrijwilligers, op andere plekken zullen gericht nieuwe vrijwilligers worden geworven. Hierbij wordt nauw samengewerkt met bestaande netwerken zoals van de Stichting Kerkuil Nederland en Steenuil Onderzoek Nederland (STONE). Ook zal worden samengewerkt met de Hiermee kan tevens invulling worden gegeven aan de bescherming van soorten in het kader van het landelijke en provinciale soortenbeleid. Het is duidelijk dat dit iets is waar potenties liggen die vooral nog ontwikkeld moeten worden. Dit vraagt in de loop der jaren geleidelijk meer arbeid vanwege de te verwachten geleidelijke toenemende omvang.

4. Activiteiten

Monitoring

Om het instrument te kunnen monitoren is de bijdrage van vrijwilligers en boeren nodig. Zij verzamelen in het veld waardevolle gegevens. Ten behoeve van een goede registratie zullen jaarlijks alle vrijwilligers worden voorzien van uniforme notitieboekjes waarin lotgevallen van legsels gedetailleerd kunnen worden geregistreerd. Vrijwilligersgroepen zullen worden gestimuleerd om het hoogste detailniveau na te streven, waardoor de gegevens bruikbaar worden voor wetenschappelijk onderzoek en voor het maken van beleid. Vrijwilligersgroepen zullen worden gestimuleerd om gegevens zelf in het door Landschapsbeheer Nederland ontwikkelde computerprogramma in te voeren. Hiervoor zullen speciale instructieavonden worden georganiseerd en, indien noodzakelijk, bij

mensen thuis hulp aangeboden. De gegevens van alle vrijwilligersgroepen worden centraal ingevoerd. Gegevens van vrijwilligersgroepen die niet met het computerprogramma werken worden door Landschapsbeheer Drenthe handmatig ingevoerd. Jaarlijks wordt een provinciaal overzicht gegeneerd met broedresultaten per soort en per vrijwilligersgroep.

Een goede provinciale ondersteuning draagt bij aan continuïteit van lokale vrijwilligersgroepen. Om het netwerk in stand te houden is het nodig de zelfstandigheid van vrijwilligersgroepen verder te bevorderen. Daartoe worden jaarlijks met behulp van de map "Verzelfstandiging vrijwilligersgroepen" cursussen en of thema-avonden georganiseerd. Nieuwe vrijwilligers wordt een beginnerscursus aangeboden. Om de jeugd bij de weidevogelbescherming te betrekken is een speciale leskist voor lagere scholen ontwikkeld. Dit is een belangrijk hulpmiddel bij het geven van veldlessen. In samenwerking met vrijwilligersgroepen en het Consulentenschap NME Drenthe zullen praktijklessen worden georganiseerd. Hierbij zal gedeeltelijke ondersteuning (instructie vrijwilligers) door Landschapsbeheer Drenthe nodig zijn.

Een belangrijk communicatiemiddel tussen vrijwilligers, boeren en Landschapsbeheer Drenthe is de nieuwsbrief. Deze nieuwsbrief zal eenmaal per jaar verschijnen en worden verstuurd naar alle vrijwilligers en boeren. In de nieuwsbrief wordt o.a. aandacht besteed aan resultaten van weidevogelonderzoek, tips voor bescherming, achtergrondinformatie over weidevogelsoorten, en is ruimte voor ervaringen van vrijwilligers en boeren. Jaarlijks wordt voor aanvang van het broedseizoen een jaaravond voor vrijwilligers en boeren georganiseerd die betrokken zijn bij het project. Op deze avond worden de resultaten van het voorgaande jaar bekend gemaakt en worden sprekers uitgenodigd die kennis overdragen over aspecten van weidevogels en hun bescherming.

Ten behoeve van de opleiding van vrijwilligers zijn beginnerscursussen en veldbegeleiding noodzakelijke instrumenten. Jaarlijks zal 1 beginnerscursus worden gegeven voor vrijwilligers. Getracht zal worden om nieuwe vrijwilligers door middel van inzet van mentoren veldbegeleiding te geven. Jaarlijks zullen 8 (sub)vrijwilligersgroepen begeleiding krijgen van een mentor. Hierbij wordt prioriteit gegeven aan groepen die kritische soorten als Grutto, Wulp en Tureluur in hun werkgebied als broedvogel hebben. De mentoren worden ingezet bij groepen die zelf niet of onvoldoende in staat zijn nieuwe vrijwilligers op te leiden. De werving en instructie van mentoren zal in 2004 plaatsvinden. Ten behoeve van de verzelfstandiging van de vrijwilligers groepen worden in 2004 met behulp van de map "Verzelfstandiging vrijwilligersgroepen" een cursus en of thema-avonden georganiseerd.

Om tot provinciale afstemming te komen en kennis en ervaringen uit te wisselen wordt tweemaal per jaar een bijeenkomst voor groepscoördinatoren georganiseerd. Landschapsbeheer Nederland voert de landelijke coördinatie van het weidevogelproject. In gezamenlijke bijeenkomsten vindt afstemming plaats over beleid en onderzoek. Verder worden er gezamenlijk producten ontwikkeld zoals brochures, cursusmateriaal en computerprogramma.

Loketfunctie

In het kader van het weidevogelproject is de laatste jaren veel kennis opgedaan als het gaat over ecologie en beheer van weidevogels. Via het loket kunnen vrijwilligers, boeren, overheden, onderzoekers en de pers hun vragen stellen. Hiermee wordt bijvoorbeeld voorkomen dat iedere vrijwilliger of agrariër afzonderlijk met zijn of haar vraag naar de provincie stapt.

Om als vrijwilliger weidevogels te kunnen beschermen is het in de kader van de nieuwe Flora –en Faunawet vereist een ontheffing te hebben. Landschapsbeheer distribueert de ontheffingen (LNV) In de afgelopen jaren zijn diverse voorlichting- en beschermingsmaterialen ontwikkeld. Deze materialen worden via het loket beschikbaar gesteld aan vrijwilligers, boeren en organisaties. Dit vergt beheer van voorraden en periodieke aanschaf ter aanvulling hiervan. Het gaat om:

Voorlichtingsmaterialen:

- Handvat weidevogelbescherming
- Wervingsfolders
- Predatiebrochure
- Veldgids Weidevogelbescherming

- Stickers
- Posters
- Leskist weidevogelbescherming voor scholen
- Diaserie weidevogelbescherming
- Videofilms
- Tentoonstellingpanelen

Beschermingsmaterialen:

- Registratieboekje legselgegevens
- Stalkaarten
- Software computerprogramma legselregistratie
- Nestbeschermers

Aanspreekpunt

Burgers, organisaties, overheden en media kunnen het gehele jaar terecht bij LBD met vragen omtrent weidevogels .

Verbreding met bedreigde soorten van het agrarische cultuurlandschap

Een deel van de vrijwilligersgroepen is reeds actief met de bescherming van andere vogelsoorten in het agrarische cultuurlandschap. Door voorlichting te geven aan vrijwilligersgroepen over de mogelijkheden en methoden van de bescherming van deze soort, zal de kennis worden verhoogd en het draagvlak voor bescherming worden vergroot. Hiertoe zullen meerdere bijeenkomsten worden georganiseerd, in nauw overleg met actieve (weidevogel)vrijwilligersgroepen. Dit zal zich concreet vertalen in meer activiteiten in het kader van soortenbeheer, naast de weidevogelbescherming. Voorafgaand zal afstemming plaatsvinden tussen reeds actieve provinciaal opererende werkgroepen zoals de Steenuilen Werkgroep Drenthe en de Kerkuilenwerkgroep Drenthe. In het kader van de voorlichting zal een diaserie/powerpointpresentatie worden opgezet. De doelsoorten zijn:

- Torenavalk
- Kwartelkoning
- Visdief
- Zwarte stern
- Kerkuil
- Steenuil
- Bosuil
- Gierzwaluw
- IJsvogel
- Oeverzwaluw
- Boerenzwaluw
- Huiszwaluw

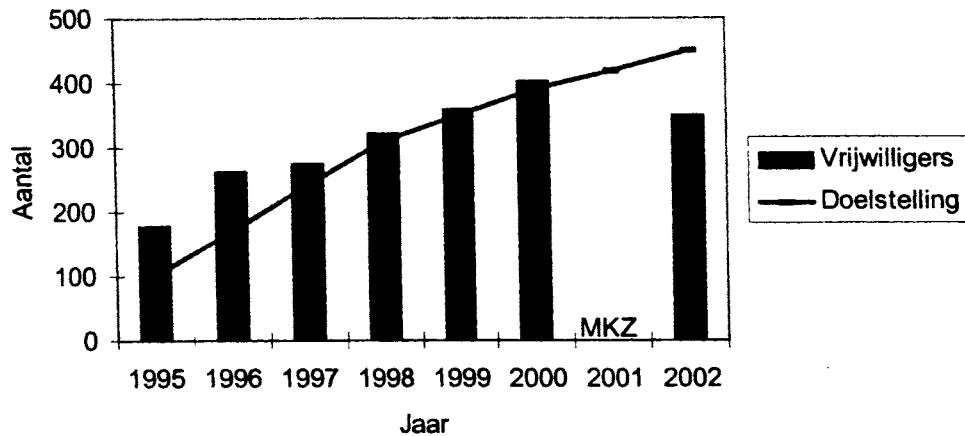
5. Kosten

De kosten voor het monitoringsysteem, de loketfunctie en verbreding van de activiteiten, bedragen €33.839 in 2004 en worden geleidelijk afgebouwd tot €20.309 in 2007. De kosten per activiteit staan weergegeven in tabel 1.

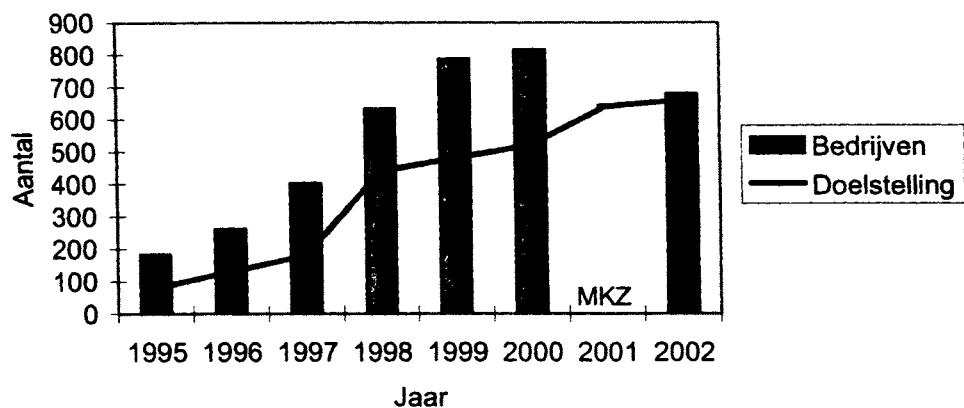
		2004	2005	2006	2007
Algemene coördinatie					
Monitoring	Gegevens lokale groepen verwerken tot provinciaal overzicht	32	24	16	16
	Schrijven van provinciaal jaarverslag	80	80	80	80
	Werven en instrueren veldbegeleiders	25	16	8	0
	Beginnerscursus	24	24	24	24
	Verzelfstandigingscursus/thema-avonden verzelfstandiging	40	30	20	0
	Promoten, verstrekken en instructie computerprogramma	40	32	24	10
	Overleg groepcoördinatoren vrijwilligersgroepen	80	80	80	40
	Uitbrengen nieuwsbrief	48	48	48	48
	Organiseren van jaaravond	40	40	40	40
Loket	Beschikbaar stellen beschermings- en voorlichtingsmaterialen	16	8	8	8
	Instructies voor gebruik leskist weidevogels voor basisscholen	24	16	8	0
Aanspreekpunt	Algemeen informatiepunt over vrijwillige weidevogelbescherming	48	48	48	48
	Lezingen voor doelgroep	32	16	16	16
Afstemming	Uitwisseling kennis en afstemming landelijk beleid en onderzoek	36	36	36	0
	Organiseren overleg op gebiedsniveau	30	30	30	30
Verbreding	Promoten activiteiten soortenbeleid	80	0	0	0
	Totaal	675	528	486	360
	fte's	0.4 fte	0.3fte	0.3fte	0,2fte
Kosten					
	Salariskosten coördinator	€ 20.925	€ 16.368	€ 15.066	€ 11.160
	Materiaalkosten	€ 1.500	€ 1.500	€ 1.500	€ 1.500
	Kosten voorlichting	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
	Reis en onkostenvergoeding	€ 4.000	€ 3.000	€ 2.500	€ 2.000
	Subtotaal	€ 29.425	€ 23.868	€ 22.066	€ 17.660
	Totale kosten	€ 33.839	€ 27.448	€ 25.376	€ 20.309
	(15% overhead)				

Bijlage 1. Omvang vrijwillige weidevogelbescherming

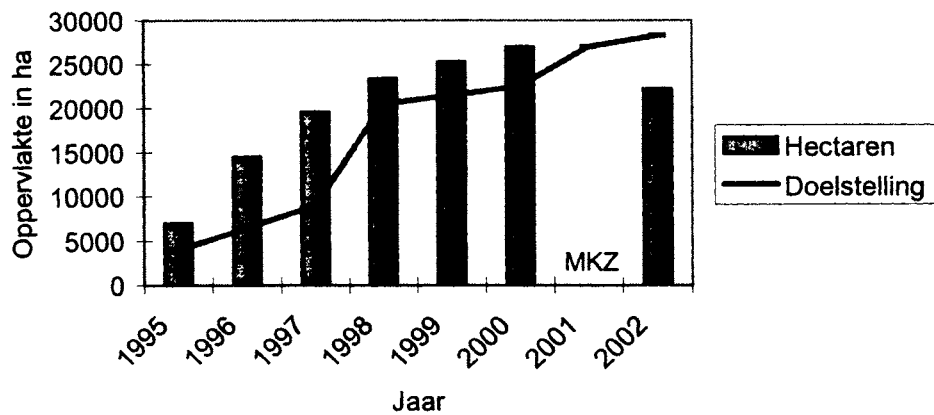
Figuur 1. Doelstellingen en realisatie aantal vrijwilligers

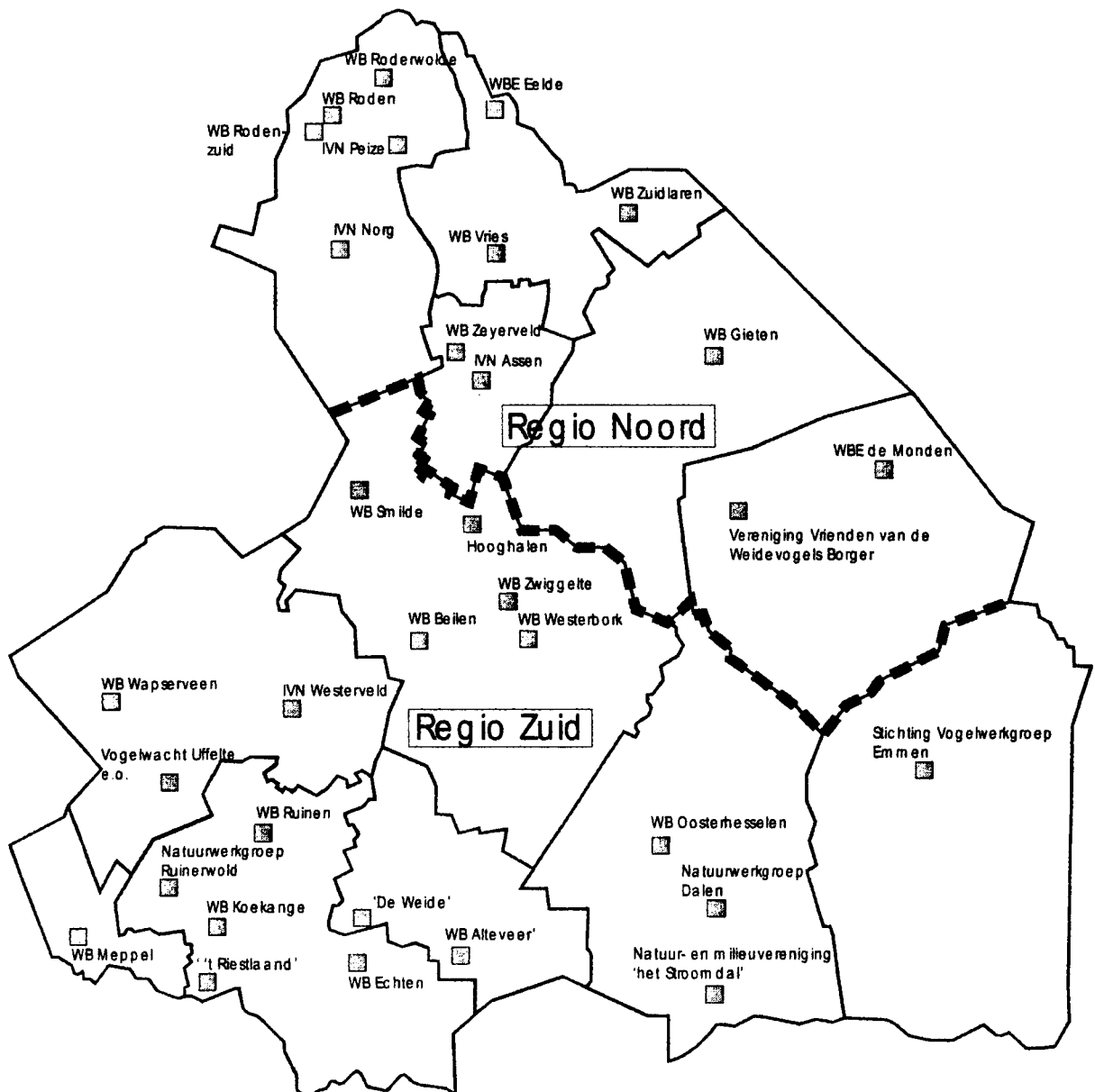
Figuur 2. Doelstelling en realisatie aantal bedrijven

Figuur 3. Doelstelling en realisatie aantal hectares

REGIO INDELING WEIDEVOGELBESCHERMINGSGROEPEN DRENHE

Bijlage 2. Sterkte- zwakte analyse project weidevogels in Drenthe 1995-2003

Positieve ontwikkelingen binnen de doelstellingen van het project

1. Kwantitatieve doelstelling: jaarlijks worden op ruim 22.000 ha weidevogels beschermd
2. Beschermingsactiviteiten vinden hoofdzakelijk plaats in de belangrijke weidevogelgebieden zoals aangegeven in POP I.
3. Verliezen als gevolg van agrarische activiteiten worden tot een minimum beperkt. Uit onderzoek van SOVON Vogelonderzoek Nederland blijkt dat vrijwillige weidevogelbescherming er voor zorgt dat er meer kuikens worden geproduceerd.
4. Beschermingsactiviteiten in beheergebieden verhogen effectiviteit van inzet relatienotamiddelen.
5. Er is een netwerk van 31 vrijwilligersgroepen met gemiddeld 10,8 vrijwilligers ontstaan.
6. De zelfstandigheid van vrijwilligersgroepen is toegenomen maar is nog niet volledig gerealiseerd.
7. Aan de behoefte van nieuwe vrijwilligers om veldbegeleiding via Landschapsbeheer Drenthe kan worden voldaan.
8. Monitoring van legsels geeft inzicht in effect vrijwillige weidevogelbescherming en andere verliesoorzaken, waaronder predatie.

Positieve neveneffecten

1. Een aantal vrijwilligersgroepen werkt samen met Agrarische Natuurverenigingen.
2. Landschapsbeheer Drenthe en vrijwilligers worden benaderd om deel te nemen deel aan wetenschappelijk onderzoek (predatie-onderzoek, onderzoek naar overleving gruttokuikens tijdens maaien, onderzoek naar effecten van Wiedeggen op maisland).
3. Inzet van vrijwilligers levert een bijdrage aan de verbetering van de relatie tussen boer en burger.
4. Een aantal vrijwilligersgroepen houdt zich ook bezig met het beschermen van vogels op het boerenerf (o.a plaatsen van Steen- en Kerkuilkasten, uitleggen nestvlotjes Zwarte Stern).

Knelpunten binnen de doelstellingen van het project

1. Een groot deel van de groepen heeft geen ervaren vrijwilligers die nieuwe vrijwilligers kunnen of willen opleiden, deze taak wordt nu overgenomen door veldmedewerkers van Landschapsbeheer Drenthe.
2. Een deel van de vrijwilligers heeft nog steeds moeite met het vinden van nesten van kritische soorten als Grutto, Tureluur en Wulp.
3. Een deel van de groepen is nog niet zelfstandig en heeft blijvende organisatorische ondersteuning van Landschapsbeheer Drenthe nodig.

Belemmerende factoren buiten de doelstellingen van het project

1. Kwantitatieve doelstelling ten aanzien van aantal deelnemende vrijwilligers en beschermde oppervlakte zijn in 2002 niet gehaald als gevolg van externe oorzaken (MKZ-crisis, invoering Flora en Faunawet en de daaruit voortvloeiende onvrede, bijlage 2).
2. Andere factoren (predatie, veranderingen in grondgebruik en landschap) dan alleen agrarische activiteiten kunnen leiden tot een sterke daling van het broedsucces en of een daling van het aantal weidevogels.
3. Vrijwilligersactiviteiten verhogen de overlevingskansen van legsels maar activiteiten om kuikenoverleving te verhogen vinden in mindere mate plaats.
4. Vrijwilligers willen weidevogelbescherming meer onder de aandacht van jeugd brengen, kennis en materiaal ontbreekt vaak bij hen.

Vrijwillige weidevogelbescherming in Drenthe

" Nederland is voor een aantal soorten weidevogels heel belangrijk. Vrijwillige weidevogelbescherming is voor de provincie Drenthe een belangrijk instrument voor het behoud van de weidevogels. De afgelopen jaren is er dankzij de financiële ondersteuning van onder andere de provincie een omvangrijk netwerk van lokale groepen en betrokken boeren neergezet. Ook blijkt dat veel lokale weidevogelbeschermingsgroepen vinden dat zij op dit moment niet zonder ondersteuning kunnen. Bovendien is het wenselijk in de toekomst meer aandacht aan jeugd en educatie te besteden. Tot nog toe is vrijwillige weidevogelbescherming bekeken en beoordeeld als een tijdelijk project. Nu vrijwillige weidevogelbescherming zijn waarde heeft bewezen, is het gerechtvaardigd het te zien als een blijvend beschikbaar instrument dat de overheid ten dienste staat in het kader van weidevogelbeheer. Landschapsbeheer Drenthe gaat er vanuit dat ook de provincie Drenthe de waarde van het instrument erkent.

Tot zover een aantal citaten uit de nota 'Hoe verder met vrijwillige weidevogelbescherming in Drenthe'. Duidelijk mag zijn uit bijgevoegde nota dat er een einde dreigt te komen aan het vrijwillige weidevogelbeheer indien de provincie zich terugtrekt. SLD heeft tien jaar lang (mede dankzij de provinciale gelden) geïnvesteerd in het opbouwen van een groot netwerk vrijwilligers, die werk doen in het buitengebied dat zonder hen niet uitgevoerd wordt of onbetaalbaar wordt en daarmee wellicht ook niet meer kan worden uitgevoerd.

Werving, jaarlijks terugkerende scholing en begeleiding in het veld blijven jaar in jaar uit van belang, voor het op peil houden van het aantal vrijwilligers en voor het op peil houden van de kwaliteit van het werk.

Nu is tien jaar weidevogelbescherming in Drenthe door het vrijwilligers netwerk, ondersteund door professional van SLD per 1 jan 2004 afgelopen.

De provincie Drenthe subsidieert dit succesvolle project niet verder. Resultaat is dat de coördinatie wegvalt en het op peil houden van de weidevogel populatie onder druk komt te staan, en dat terwijl het project door de MKZ crisis en de predatie discussie al niet afgerond kon worden.

SLD wil in dit project ondersteuning blijven bieden. Deze voortgezette steun aan de broodnodige vrijwilligers zou ook betekenen dat er geen kapitaal vernietiging (uiteen vallen van het netwerk waar de laatste jaren zo in geïnvesteerd) plaats vindt. Daarbij komt nog (blijkt uit overleg met Landschapsbeheer Nederland) dat dit landelijke project van LNV door het niet meer participeren van Drenthe op de tocht kan komen te staan.

Conclusie: de stichting kan niet zonder financiële ondersteuning van het provinciaal bestuur. Voor 2004 denkt zij daarvoor 0.4 fte nodig te hebben, voor de daarop volgende jaren 0.3 (2005 en 2006) en 0.2 in 2007.

Als PvdA fractie willen we graag een discussie starten over de (on) wenselijkheden van een voortzetting van steun aan vrijwillig weidevogelbeheer, middels steun aan Landschapsbeheer Drenthe. Doel van deze discussie kan enerzijds opiniërend anderzijds kaderstellend van karakter zijn:

- opiniërend: met als resultaat een voorlopige standpuntbepaling van partijen
- kaderstellend: of naar GS middels het verstrekken van de opdracht om te komen tot een voorstel aan de Staten of naar PS middels een besluit van een of meerder fracties om te komen tot een eigen voorstel aan de Staten

Bij de discussie kunnen de volgende punten worden betrokken:

- hoe beoordelen we het gevoerde beleid tot nu toe: doel – middeleninzet
- wat moet het doel zijn m.b.t. weidevogelbeheer: van populatiegrootheden tot verbreding: doel - middelendiscussie

- wat hebben wij er voor over.

namens de sectie MWG van de PvdA
Hans Hornstra

Zie voor verdere inhoudelijke en financiële gegevens het stuk: Hoe verder met vrijwillige weidevogelbescherming in Drenthe.